

HANNELORE FORESTER / GETTY

El feminisme i l'amor bèl·lic

PERE ANTONI PONS

Margaret Atwood (Ottawa, Canadà, 1939) és sobretot coneguda per les seves novel·les, entre elles *El conte de la serventa*, la faula distòpica feminista popularitzada per la sèrie de la HBO, però tota la seva trajectòria ha estat marcada per la curiositat intel·lectual i la versatilitat polígrafa. A més de novel·les, ha cultivat l'assagisme, el guió audiovisual i la crítica literària. També ha publicat una quinzena de llibres de poesia.

Política de poder, aparegut originalment el 1971 i publicat ara en

català per Lleonard Muntaner Editor en una bona traducció de Núria Busquet Molist i amb una introducció interessant de Caterina Riba, és una obra molt marcada per l'època en què va ser escrita. La reivindicació feminista és el motor d'aquest recull de poemes, que funciona com la descripció, mig narrativa i mig lírica, de la turbulenta relació sentimental entre el jo poètic –identificable amb el jo de l'autora– i el seu amant.

No és poesia de combat, ni tan sols ideològicament programàtica, però sí que els més de quaranta poemes que conformen el volum –unitari– estan tots travessats per la voluntat de donar veu a l'experiència

POLÍTICA DE PODER
MARGARET ATWOOD
LL. MUNTANER
TRAD. NÚRIA BUSQUET
96 PÀG. / 15 €

i la perspectiva d'una dona en una relació amorosa. I de fer-ho, a més, posant en evidència les dinàmiques, violentes i socialment establertes, que donen força i preeminència al mascle. Això diuen quatre dels versos més brutals del llibre: “Jo camino com si res / de casa a la botiga, res // no em fa pensar en tu excepte els morats / de les cuixes i els que duc dins el crani”.

Capgirar i dinamitar els clixés

Des d'un punt de vista formal, Atwood aplica el seu activisme a capgirar o dinamitar tot un seguit de clixés literaris que aleshores encara estaven molt arrelats en la tradició,

des de la idea que l'objecte de desig sempre i per força ha de ser la dona –en el cas d'aquest llibre és, òbviament, l'home– fins a la concepció de la dona enamorada com una figura monolítica i d'extrem, és a dir, com una figura que només pot ser submissa o bé activa i malvada, dòcil i servil o histèrica i incontrolable.

Contràriament, el jo poètic que diu i protagonitza els poemes de *Política de poder* és d'una complexitat que fa impossible qualsevol encasellament i que fa volar pels aires tota pretensió de definició unívoca i simplista. És un jo poètic que tant pot mostrar-se irònic –“Si us plau, mor-te, vaig dir / perquè pugui escriure sobre això”– com superbiós –“Als restaurants discutim / sobre qui de nosaltres et pagarà el funeral // però la pregunta veritable és / si et faré o no immortal”–, que tant pot desplegar tota la seva pletòrica sexualitat –“Encaixes dins meu / com el gafet a la gafeta // un ham de peix / un ull obert”– com revelar-se ferida i fràgil o bé lluir una intel·ligència carregada de sorna –“Abordo aquest amor / com un biòleg / que es posa els guants / de goma i la bata blanca // Tu en fuges / com un pres polític / que s'ha escapat, i no em sorprèn”.

Amb tot, el jo poètic té una personalitat predominant, la de víctima agreujada que per fi ha pres les regnes de la seva vida i que passa comptes amb l'examant mostrant-lo en la seva superficialitat narcisista –“Camines cap enrere / admirant les teves petjades”– o bé vulgaritzant-lo –“Al cap i a la fi, ets bastant / normal: 2 braços, 2 cames / un cap, un cos / acceptable...”–.

Per la seva contundència antisentimental, destaquen aquells poemes construïts a partir d'una imatgeria bèl·lica. Són poemes en què la vulnerabilitat és cruel, en què la mala consciència no corregeix ni millora els amants i en què l'amor és terrible com una guerra: “Hauriem de ser amables, hauriem / d'estar atents, hauriem de perdonar-nos l'un a l'altre / enlloc d'això som oposats, ens / toquem com si ens ataquéssim”.

Fidelitats que ens corsequen i empresonen

ALBERT FORNS

Al·l'ini de *Les lleialtats*, l'última novel·la de la francesa Delphine de Vigan, hi ha una definició molt personal d'allò que l'autora entén per lleialtats: “Són llaços invisibles que ens lliguen als altres –tant als vius com als morts–, són promeses que hem murmurat i que no sabem les repercussions que tenen, fidelitats silencioses, [...] deutes que allotgem als replecs de la memòria”. I tot seguit arrenca una història de vides creuades a la París contemporània, on tot s'explicarà a partir d'aquests lligams i deutes.

Primer coneixem l'Helène, una professora de qui de seguida sabem que, de petita, el pare l'apallissava. Aquell terror latent, de ferida mai cicatrizada, és el que la duu a detectar, quasi a l'instant, que el Théo, un adolescent de la classe, també és un nen maltractat: li coneix per la manera

d'esquivar la mirada, ens diu. El segon capítol ja se centra en aquest noi de 12 anys, que viu fent equilibris enmig d'un divorci tràgic: una setmana amb una mare que no vol saber res del progenitor i l'altra amb un pare que ha deixat de buscar feina i només vol autodestruir-se. I als episodis dedicats als dos protagonistes hi hem d'afegir els centrats en el Mathis, el millor amic del Théo i company de borratxeres, i les parts que es focalitzen en les mares: la del Théo i la de l'amic, una dona ofegada per un marit triomfador que un bon dia descobreix que l'home amb qui es va casar s'ha convertit en un trol d'internet.

Tenir o no tenir xarxa

Adolescència i trauma són dos temes recurrents a l'obra de Delphine de Vigan. La vam descobrir a *Els dies sense fam*, on explicava en primera persona la seva anorèxia, i *Res no s'oposa a la nit*, la recerca sobre els

LES LLEIALTATS
DELPHINE DE VIGAN
EDICIONS 62 / ANAGRAMA
TRADUCCIÓ DE JORDI MARTÍN LLORET
172 PÀG. / 18,90 €

abusos que van trastocar-li la mare, és un dels llibres més complexos i fascinants que he llegit els darrers anys. Però *Les lleialtats* és clarament una altra cosa. Aquí De Vigan ha abandonat definitivament l'auto (ja sigui d'autobiografia o d'autoficció) per construir una història sobre aquells secrets que ens condicionen l'existència, i el llibre, un thriller psicològic robust i construït amb solvència, funciona a cop d'explotar aquests buits i aquestes distàncies. Les que separen els adults, amb esquerdes que s'amplien a mesura que els silencis substitueixen la comunicació, però també les distàncies entre pares i fills, o entre la vida que somniàvem i la que ens ha acabat tocant. A *Les lleialtats* tothom retreu, tothom maltracta. La xarxa de suport mutu, que hauria d'ajudar a vèncer temors i prejudicis, aquí no funciona, i els personatges només s'expliquen les desgràcies en funció del mal que

els han causat els altres, com si tots fossin víctimes, incapaços de veure el dolor que ells també causen als altres.

La llàstima és que no hi ha espai per a la subtilesa, al llibre. Tot s'explica en 170 pàgines frenètiques, organitzades en un mosaic de capítols trenats, tan curts i picats que creen un *in crescendo* fatigant. Alguns episodis són tan impactants que tallen la respiració –la traducció de Jordi Martín Lloret hi ajuda molt–, però en d'altres es veu massa que tot s'organitza com una carambola cap a l'embolica que fa fort, amb els personatges que prenen sempre les decisions equivocades i ruïnen amb més benzina la pira de rostolls. Els moments de felicitat o de quotidianitat són elidits, i entre això i una dosificació de la informació pròpia dels thrillers més ben tensats, la novel·la esdevé un tobogan cap a l'horror, sense contrapunts que afegixin matisos i ho facin tot més complex i universal.